

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 8.6.2011
SEK(2011) 687 wersja ostateczna

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI

PODSUMOWANIE OCENY SKUTKÓW

Towarzyszący dokumentowi:

**Wniosek dotyczący
DYREKTYWY PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY**

**dotyczącej prawa dostępu do adwokata w postępowaniu karnym oraz prawa do
powiadomienia osoby trzeciej**

{KOM(2011) 326 wersja ostateczna}
{SEK(2011) 686 wersja ostateczna}

STRESZCZENIE OCENY SKUTKÓW

Niniejsza ocena skutków dotyczy środka polegającego na zapewnieniu podejrzanym i oskarżonym w postępowaniu karnym prawa dostępu do adwokata oraz prawa do powiadomienia osoby trzeciej o zatrzymaniu. Środek ma na celu ustalenie minimalnych norm regulujących prawo dostępu do adwokata oraz powiadomienia o zatrzymaniu na terytorium UE.

Problemy

Ogólne problemy ustalone w wyniku oceny skutków to: (1) niedostateczny poziom wzajemnego zaufania pomiędzy organami wymiaru sprawiedliwości poszczególnych państw członkowskich; (2) niedostateczny poziom ochrony praw podstawowych w postępowaniu karnym w UE. Szczególnym problemem w wielu państwach członkowskich jest niedostateczny dostęp do adwokata oraz możliwości powiadomienia o zatrzymaniu. Problem ten przybiera różne formy. W szeregu państwach członkowskich podejrzanemu nie przysługuje obecnie prawo do spotkania z adwokatem przed przesłuchaniem przez policję ani prawo do skorzystania z pomocy adwokata w trakcie takiego przesłuchania. Europejski Trybunał Praw Człowieka orzekł, że podejrzeni mają prawo zarówno do spotkania z adwokatem, począwszy od pierwszego przesłuchania przez policję, jak i do skorzystania z aktywnej pomocy adwokata występującego w ich obronie w trakcie takiego przesłuchania (*Salduz przeciwko Turcji, Brusco przeciwko Francji*). Istnieją rozbieżności w poszczególnych państwach członkowskich w kwestii możliwości zrzeczenia się prawa do adwokata. W poszczególnych państwach członkowskich różny jest status dowodów zgromadzonych bez obecności adwokata. W postępowaniu związanym z europejskim nakazem aresztowania nie przewidziano też żadnych przepisów UE, które regulowałyby kwestię doradztwa prawnego dla osoby objętej takim postępowaniem zarówno w państwie wydającym nakaz, jak i w państwie wykonania, co jeszcze bardziej podważa zaufanie. Wszystkie te aspekty dobrze zilustrowano w licznych analizach przypadków przedstawionych w ocenie skutków. W kwestii powiadamiania o zatrzymaniu, Europejski Komitet Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT), kontaktując się z zatrzymanymi podczas wizyt krajowych stwierdził, że mimo ustawowego prawa do powiadomienia o zatrzymaniu, w praktyce często zdarza się, że nie proponuje się tego wszystkim zatrzymanym lub propozycję taką składa się ze znacznym opóźnieniem (często dopiero po zakończeniu określonego etapu postępowania – tj. z chwilą wniesienia sprawy do sądu), często zatrzymany nie otrzymuje także informacji zwrotnej o wynikach kontaktu nawiązanego z osobą przez niego wskazaną.

Pomocniczość: uważa się, że istnieje potrzeba podjęcia działania na poziomie UE, między innymi ze względu na transgraniczny wymiar problemu, mobilność obywateli, w tym przestępców; niedociągnięcia mechanizmów egzekwowania postanowień Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (EKPC) i europejskiej Konwencji o zapobieganiu torturom oraz niehumanicznemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu, jak również dostęp do pełnego wachlarza mechanizmów egzekwowania prawa UE, które powinny towarzyszyć działaniu na poziomie UE.

Cele

Wszelkie środki podejmowane na poziomie UE w zakresie dostępu do adwokata powinny być ukierunkowane na realizację następujących celów ogólnych i szczegółowych:

Cele ogólne:	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa współpracy sądowej w UE • Zapewnienie wszystkim osobom odpowiedniego poziomu ochrony praw podstawowych w postępowaniu karnym
Cele szczegółowe:	<ul style="list-style-type: none"> • Ograniczenie kosztów opóźnień, odmów, odwołań w ramach wykonywania wniosku o współpracę sądową między państwami członkowskimi. • Zapewnienie podejrzanym lub oskarżonym odpowiedniego dostępu do adwokata przez cały czas trwania postępowania karnego. • Zapewnienie podejrzanym lub oskarżonym pozbawionym wolności prawa zgłoszenia faktu pozbawienia ich wolności osobie trzeciej, wybranej przez te osoby.

Warianty

Warianty polityczne określone w ocenie skutków:

- **Wariant polityczny 1:** utrzymanie istniejącego stanu rzeczy. Wariant ten polegałby na niepodejmowaniu działań na poziomie UE.
- **Wariant polityczny 2:** zalecenie stosowania dobrej praktyki w kwestii prawa dostępu do adwokata i powiadomienia o zatrzymaniu przysługującego podejrzanym i oskarżonym.
- **Wariant polityczny 3:** dyrektywa ustanawiająca normy minimalne na podstawie dorobku prawnego Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (ETPC) w sprawie dostępu do adwokata, (tj. konwencji i orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka) oraz zaleceń CPT dotyczących powiadamiania o zatrzymaniu i umocnienia stosowania instrumentów wzajemnego uznawania.
  - Wariant ten obejmowałby pięć konkretnych aspektów praw dostępu do adwokata i powiadomienia o zatrzymaniu, zapewniając w szczególności natychmiastowy dostęp do adwokata, określając istotę tego dostępu oraz prawo uzyskania informacji zwrotnej wskutek powiadomienia o zatrzymaniu, przewidując możliwość zrzeczenia i środki ochrony prawnej, miałyby również zastosowanie do postępowań związanych z europejskim nakazem aresztowania (ENA) w państwie wydającym taki nakaz i w państwie wykonania.
- **Wariant polityczny 4:** dyrektywa uwzględniająca zalecenia CPT dotyczące powiadamiania o zatrzymaniu i ustanawiająca dalsze przepisy wykraczające poza zakres dorobku prawnego ETPC dotycząca prawa dostępu do adwokata oraz umacniająca stosowanie instrumentów wzajemnego uznawania.
  - Oprócz aspektów opisanych w wariantcie 3, wariant ten (zapewniając takie samo prawo do powiadomienia o zatrzymaniu), zapewniałaby dostęp do adwokata przed przesłuchaniem przez policję (a nie w trakcie przesłuchania); wprowadzałaby obowiązkową obronę na wszystkich etapach postępowania i ustanawiał zakaz wykorzystywania dowodów zgromadzonych z naruszeniem prawa dostępu do adwokata.

SKUTKI

Skuteczność w kategoriach realizacji celów:

- **Wariant polityczny 1:** aktualny poziom ochrony podejrzanych jest niedostateczny z uwagi na niejednolite wdrożenie w państwach członkowskich Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i zaleceń Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu. Ponadto EKPC oraz orzecznictwo wydane na jej podstawie nie obejmują niektórych aspektów danego zagadnienia, mających zasadnicze znaczenie dla zapewnienia rzetelnego procesu, np. postępowania związanego z europejskim nakazem aresztowania.
- **Wariant polityczny 2:** nie ma pewności, czy państwa członkowskie w pełni wdrożyłyby niewiążące zalecenia, zwłaszcza te państwa, w których nie przestrzega się obecnie minimalnych norm ETPC oraz zaleceń CPT.
- **Wariant polityczny 3:** wariant ten charakteryzowałyby wszelkie zalety instrumentu ustawodawczego (wiążący charakter, duża możliwość egzekwowania prawa). W szczególności zapewniona zostanie większa zgodność z dorobkiem prawnym ETPC i zaleceniami CPT oraz rozszerzona zostanie współpraca sądowa za pomocą konkretnych środków, takich jak:
  1. **Zakres czasowy:** zapewnienie dostępu do adwokata, począwszy od pierwszego przesłuchania przez policję, jak również możliwości powiadomienia o zatrzymaniu z chwilą pozbawienia wolności;
  2. **Zakres przedmiotowy:** szczegółowe uregulowanie działań, które mogą być podejmowane przez adwokata oraz umocnienie prawa do powiadomienia poprzez obowiązek udzielenia informacji zwrotnej;
  3. **Zrzeczenie się prawa do adwokata;**
  4. **Konsekwencje naruszeń:** zobowiązanie państw członkowskich do zapewnienia środków ochrony prawnej na wypadek naruszenia prawa dostępu do adwokata;
  5. **Przypadki dotyczące ENA:** osobie objętej nakazem pomaga adwokat zarówno w państwie członkowskim wydającym taki nakaz, jak i w państwie wykonania.
- **Wariant polityczny 4:** Oprócz aspektów opisanych w wariantcie 3, dyrektywa (zapewniając takie samo prawo do powiadomienia o zatrzymaniu), zapewniałaby dostęp do adwokata przed przesłuchaniem przez policję (a nie w trakcie przesłuchania); wprowadzałaby obowiązkową obronę na wszystkich etapach postępowania i ustanawiała zakaz wykorzystywania dowodów zgromadzonych z naruszeniem prawa dostępu do adwokata. Wymienione trzy dodatkowe elementy (aspekty 1, 3 i 4) umożliwiłyby zatem zacieśnienie współpracy sądowej w następujący sposób:
  1. **Zakres czasowy:** zapewnienie dostępu do adwokata już przed pierwszym przesłuchaniem przez policję umożliwiłoby podejrzanemu przygotowanie linii obrony przed przesłuchaniem;
  2. **Obowiązkowa obrona:** wymóg polegający na zapewnieniu podejrzanemu pomocy adwokata na każdym etapie postępowania stanowiłby optymalny pojedynczy środek pod względem pogłębienia zaufania między organami sądowymi.

- 3. Konsekwencje naruszeń:** wprowadzenie na poziomie UE zakazu wykorzystywania w sądzie dowodów zgromadzonych z naruszeniem prawa dostępu do adwokata.

Wpływ na prawa podstawowe

- **Wariant polityczny 1:** nadal będą występowały różnice w zakresie ochrony praw podstawowych, której poziom będzie uzależniony od poszczególnych systemów krajowych. Karta praw podstawowych Unii Europejskiej będzie miała zastosowanie wyłącznie w przypadkach podlegających prawu UE, przykładowo w ramach systemu europejskiego nakazu aresztowania.
- **Wariant polityczny 2:** skutki tego wariantu oraz rozszerzenia prawa do rzetelnego procesu, prawa podejrzanego i oskarżonego do obrony oraz ochrony przed niewłaściwym traktowaniem byłyby uzależnione od sposobu wdrożenia zaleceń UE przez państwa członkowskie.
- **Wariant polityczny 3: Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego** (art. 6 Karty praw podstawowych UE; art. 5 EKPC). Rozszerzeniu uległby zakres **prawa do skutecznego środka prawnego i do sprawiedliwego procesu sądowego** (art. 47 Karty praw podstawowych UE; art. 6 i 13 EKPC) oraz **domniemania niewinności i prawa do obrony** (art. 48 Karty praw podstawowych UE; art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności). Zarówno prawo dostępu do adwokata, jak i prawo do powiadomienia o zatrzymaniu dają formalne gwarancje chroniące przed niewłaściwym traktowaniem, zapewniając tym samym ochronę przed potencjalnym naruszeniem **zakazu niewłaściwego traktowania** (art. 4 Karty praw podstawowych UE i art. 3 EKPC). Prawo do powiadomienia o zatrzymaniu sprzyja realizacji **prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego** (art. 7 Karty praw podstawowych UE i art. 8 EKPC).
- **Wariant polityczny 4:** Rozszerzeniu uległby zakres **prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego** (art. 6 Karty praw podstawowych UE; art. 5 EKPC), **prawa do skutecznego środka prawnego i do sprawiedliwego procesu sądowego** (art. 47 Karty praw podstawowych UE; art. 6 i 13 EKPC) oraz **domniemania niewinności i prawa do obrony** (art. 48 Karty praw podstawowych UE; art. 6 EKPC). Prawo do skutecznego środka prawnego zostałoby dodatkowo umocnione wprowadzeniem zakazu wykorzystywania dowodów zgromadzonych z naruszeniem prawa do doradztwa prawnego podczas procesu.
- **Skutki finansowe i ekonomiczne**
- **Wariant polityczny 1:** chociaż wariant ten nie wiąże się z żadnymi bezpośrednimi obciążeniami finansowymi, nie doprowadzi jednak do ograniczenia kosztów w budżetach państw członkowskich przeznaczonych na egzekwowanie prawa ani kosztów ponoszonych przez podejrzanym i oskarżonym w związku z wnoszeniem odwołań czy przerwaniem lub opóźnieniem dochodzenia wskutek niedostatecznego dostępu do adwokata.
- **Wariant polityczny 2:** zależnie od poziomu wdrożenia wszystkich lub niektórych zaleceń przez państwo członkowskie.
- **Wariant polityczny 3:** obciążenie finansowe wyniesie średnio **około 300 000 EUR w przypadku dużego państwa członkowskiego i od 4 100 EUR do 70 950 EUR w przypadku małego państwa członkowskiego**. Wariant ten będzie miał również konsekwencje ekonomiczne i finansowe dla osób fizycznych. Według oceny skutków obciążenia te wyniosą w przybliżeniu **1 500 EUR** na osobę objętą ENA.
- **Wariant polityczny 4:** skutki finansowe tego wariantu dla państw członkowskich można oszacować na kwotę **179 mln EUR** w przypadku dużego państwa członkowskiego i **110 mln EUR** w przypadku państwa członkowskiego średniej wielkości. Obciążenia finansowe

dla osób fizycznych wyniosą według szacunków od **4 170 EUR** do **5 200 EUR** na podejrzanego/oskarżonego w jednej sprawie (osobę objętą postępowaniem karnym) oraz około **1 500 EUR** na osobę w jednej sprawie (osobę objętą ENA).

Wpływ na krajowe systemy wymiaru sprawiedliwości

- **Wariant polityczny 1:** konieczność wdrożenia określonych orzeczeń ETPC i zaleceń CPT może skutkować jeszcze większymi rozbieżnościami niż obecnie, zwłaszcza dlatego, że wiele wskazuje na to, iż państwa członkowskie różnie interpretują orzeczenia ETPC.
- **Wariant polityczny 2:** jest mało prawdopodobne, aby skutki tego wariantu mogły być bardziej znaczące niż skutki samych orzeczeń ETPC i zaleceń CPT.
- **Wariant polityczny 3:** wariant ten zapewniłby znaczne dostosowanie krajowych systemów sądownictwa do zapisów EKPC oraz orzecznictwa ETPC i zaleceń CPT, co wymagać będzie pewnych reform legislacyjnych.
- **Wariant polityczny 4:** konieczne będzie przeprowadzenie znacznych reform legislacyjnych w celu spełnienia wymogów dyrektywy. Niektóre państwa członkowskie mogą mieć problemy z zaakceptowaniem wymogów nałożonych w ramach tego wariantu.
- Porównanie wariantów:

Wariant polityczny 3 charakteryzuje najlepsza relacja kosztów do skuteczności w realizacji celów. **Jest to zatem wariant preferowany:**

Cele/koszty	Wariant polityczny 1	Wariant polityczny 2:	Wariant polityczny 3:	Wariant polityczny 4:
Oszczędności wynikające z lepszej współpracy wymiarów sprawiedliwości	0	√	√√	√√[√]
Wpływ na prawa podstawowe	Niewielki	Niewielki	Od średniego do znacznego	Znaczny
Skutki finansowe i ekonomiczne (zob. tabele w załącznikach V i VI, w których zamieszczono pełne objaśnienie)	0 ¹	Różne, zależnie od zakresu wdrożenia zaleceń przez państwo członkowskie	<p>Dla państw członkowskich:</p> <p>szacuje się, że koszt zapewnienia dostępu do adwokata w postępowaniu związanym z europejskim nakazem aresztowania w państwie członkowskim wykonania wyniesie około 300 000 EUR w przypadku dużego państwa członkowskiego oraz od 4 100 EUR do 70 950 EUR w przypadku małego państwa członkowskiego [z zastrzeżeniem przypadków wymienionych w tabeli w pkt 5.3.3].</p> <p><u>Uwaga:</u> w przypadku wszystkich innych nałożonych dyrektywą dodatkowych wymogów wykraczających poza zakres wariantu 1 nie stwierdzono</p>	<p>Dla państw członkowskich:</p> <p>Dla państw członkowskich: koszt tego wariantu <u>w dniu rozpoczęcia</u> wyniósłby aż 179 mln EUR w przypadku dużego państwa członkowskiego i około 110 mln EUR w przypadku państwa członkowskiego średniej wielkości [z zastrzeżeniem przypadków wymienionych w tabeli w pkt 5.3.4].</p> <p>Koszt tego wariantu <u>w dniu zakończenia</u> wyniósłby 309 mln EUR w przypadku dużego państwa członkowskiego z rozbudowanym systemem pomocy prawnej oraz 137 046 EUR w przypadku państwa członkowskiego średniej wielkości z bardziej restrykcyjnym dostępem do pomocy prawnej.</p> <p>Szacowany koszt zapewnienia dostępu do adwokata <u>w postępowaniu związanym z europejskim nakazem aresztowania</u> w państwie członkowskim wykonania wyniósłby</p>

¹ Zgodnie z objaśnieniem w pkt 5.3.1 powyżej, wariant ten skutkowałby jednak znacznymi kosztami dla państw członkowskich, które nie przestrzegają wymogów EKPC.

			żadnego wpływu na koszty (zob. dodatkową analizę wszystkich tych danych w tabeli w załączniku V)	około 300 000 EUR w przypadku dużego państwa członkowskiego i od 4 100 EUR do 70 950 EUR w przypadku małego państwa członkowskiego. <u>Uwaga:</u> w przypadku wszystkich innych nałożonych dyrektywą dodatkowych wymogów wykraczających poza zakres wariantu I nie stwierdzono żadnego wpływu na koszty. (zob. dodatkową analizę wszystkich tych danych w tabeli w załączniku VI)
	Dla osób fizycznych: brak	Dla osób fizycznych: brak	Dla osób fizycznych: około 1 500 EUR na osobę objętą europejskim ENA	Dla osób fizycznych: 1. osoby objęte postępowaniem karnym: w przybliżeniu od 4 170 EUR do 5 200 EUR na podejrzanego/oskarżonego w jednej sprawie. 2. Osoby objęte ENA: około 1 500 EUR na osobę objętą ENA.
Skutki dla krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości	0	Od małych do średnich	Od średnich do znacznych	Znaczne

Wariant 4 jest zdecydowanie najskuteczniejszy w realizacji wszystkich celów ogólnych i szczegółowych; wariant 3 jest jednak tylko nieznacznie mniej skuteczny. Mając jednak na uwadze efektywność, koszty wariantu 4 dla państw członkowskich (wynoszące około kilkuset milionów euro) są nieporównywalnie wyższe od możliwych kosztów wariantu 3 (300 000 EUR na państwo członkowskie). Nie wydaje się zatem, aby takie różnice w kosztach mogły zrekompensować marginalne korzyści związane z realizacją celów. W kwestii skutków finansowych dla osób fizycznych również odnotowano różnicę między wariantem 3 a 4, przy czym drugi z tych wariantów kosztowałaby do kilku tysięcy euro na osobę w jednym postępowaniu karnym.

UNIJNA WARTOŚĆ DODANA I PROPORCJONALNOŚĆ WARIANTU PREFEROWANEGO

Preferowany wariant zagwarantuje wszystkim podejrzanym i oskarżonym w UE prawo do odpowiedniego i skutecznego dostępu do adwokata. Ponadto wszystkim podejrzanym i oskarżonym pozbawionym wolności będzie przysługiwało prawo powiadomienia osoby trzeciej o ich zatrzymaniu. Dyrektywa nałoży na państwa członkowskie obowiązki, które po

jej wdrożeniu będą możliwe do wyegzekwowania w sądach tych państw. Europejski Trybunał Sprawiedliwości będzie reagował w przypadku nieprzestrzegania przepisów, a w połączeniu z uprawnieniami Komisji do wszczęcia postępowania w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego, silnie zmotywuje to państwa członkowskie do wywiązywania się ze zobowiązań wynikających z dyrektywy.

Prawo dostępu do adwokata i powiadomienia osoby trzeciej o zatrzymaniu powinny być wyraźnie uwzględnione w porządku prawnym UE, biorąc pod uwagę fakt, że art. 4, 7, 47 i 48 Karty praw podstawowych UE przewidują ochronę przed niewłaściwym traktowaniem, prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, prawo do skutecznego środka prawnego i sprawiedliwego procesu sądowego oraz prawa do obrony i domniemanie niewinności. W art. 82 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przewidziano wyraźną podstawę prawną dla ustanowienia na poziomie UE minimalnych norm w zakresie praw przysługujących osobom fizycznym w sprawach karnych.

Ponadto można się spodziewać, że preferowany wariant zaowocuje oszczędnościami z uwagi na mniejszą liczbę odwołań, orzeczeń na niekorzyść pozwanego wydawanych przez ETPC czy opóźnień w postępowaniach związanych ze współpracą sądową. Oszczędności takie dla wszystkich państw członkowskich w okresie kolejnych dziesięciu lat mogą według szacunków wynieść od **3,73 mln EUR** do **11,19 mln EUR**.

MONITOROWANIE I OCENA

Z uwagi na fakt, że dyrektywa przynajmniej w pewnym zakresie odzwierciedla aktualne zobowiązania wynikające z EKPC czy też obowiązki ustanowione już w pewnej formie w licznych państwach członkowskich, oczekuje się, że dwuletni termin zapewniłby państwom członkowskim dostatecznie dużo czasu na wprowadzenie koniecznych zmian zarówno w krajowych przepisach prawnych, jak i w praktyce. Połączenie prawa dostępu do adwokata z prawem do powiadomienia w jednym środku oraz ten sam termin wdrożenia stanowiłyby ułatwienie dla państw członkowskich, ponieważ w przypadku 21 państw członkowskich ich ustawowe przepisy w sprawie dostępu do adwokata i powiadomienia o zatrzymaniu są obecnie ujęte w jednym akcie prawodawstwa krajowego. Ponadto dla wielu państw członkowskich nie będzie to pierwszy kontakt z tym zagadnieniem, gdyż mogą oprzeć się na swoich dotychczasowych działaniach podjętych w odpowiedzi na zalecenia CPT dotyczące powiadamiania o zatrzymaniu. Przeprowadzone ostatnio w niektórych państwach członkowskich reformy wymiaru sprawiedliwości, mające na celu dostosowanie prawodawstwa krajowego do orzecznictwa ECTP, dowodzą możliwości wdrożenia bardzo poważnych zmian nawet w krótszym terminie.

Oprócz planu wdrożenia towarzyszącego wnioskowi dotyczącemu dyrektywy, sama dyrektywa będzie zobowiązywała państwa członkowskie do składania sprawozdań ze skutecznego wdrażania środków ustawodawczych lub nieustawodawczych stosownie do charakteru proponowanych zmian. Po upływie od trzech do pięciu lat od rozpoczęcia wdrażania wniosku Komisja planuje przeprowadzić badanie empiryczne, ze szczególnym naciskiem na gromadzenie danych.